

Dràcula, el veritable origen de la llegenda

Un investigador de Bonn ha descobert l'origen de les llegendes de vampirs: els morts vivents eren els malastrucs difunts del poble. De sang, però, no en xuclaven gens.

Els preceptes d'indumentària per a morts vivents són senzills i estrictes: cap vampir no eixirà nu del taüt. Se'n va amb la mortalla onejant. De les galtes es desprenen escames de pell lleugerament podrida; el nas du, de la putrefacció permanent, un parell de bonys. Ell, tret d'això, no crida gaire l'atenció.

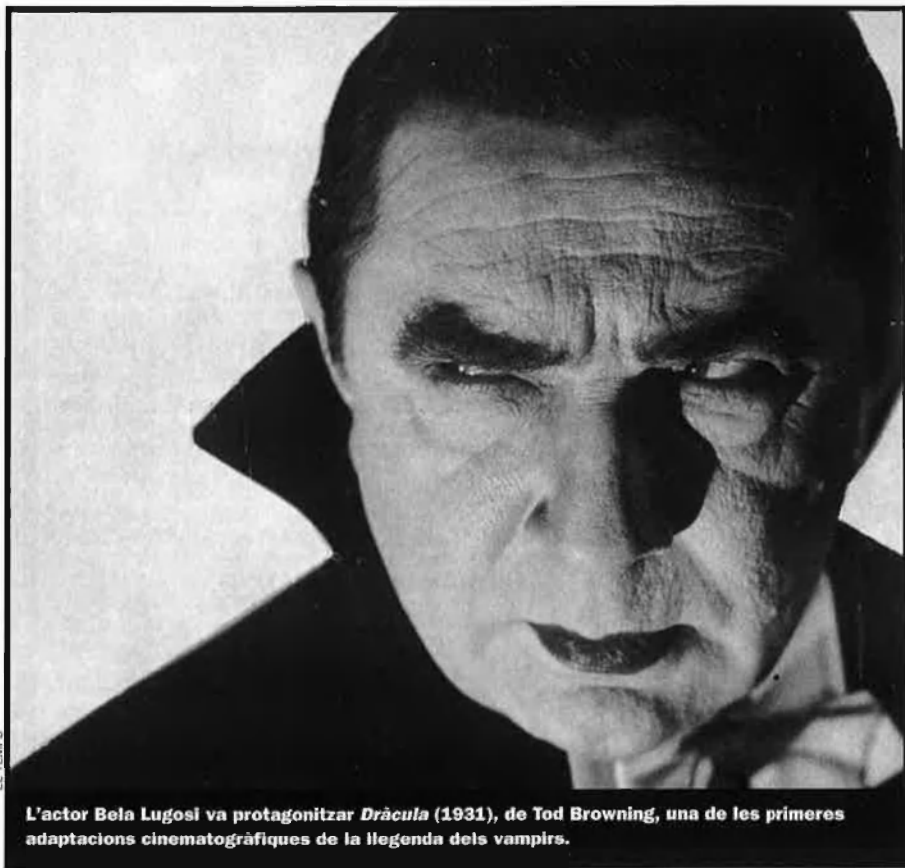
Els punxeguts ullals, siga com vulga, no els van sorgir, als primers vampirs del sud-est d'Europa, de la boca. I, fora d'això, no tenen tampoc gaires trets comuns amb el sanguinari comte Dràcula, el qual —de la publicació de la novel·la

homònima de Bram Stoker ençà (1897)— fa de les seves com a mort vivent per excel·lència: els vampirs originaris no eren personatges macilents ni seductors de presència enlluernadora, no s'esmicolaven davant de la primera llum del dia i tampoc no mossegaven llurs víctimes amb lascívia en la fondalada del coll. “La creença popular —diu Peter Kreuter, historiador a la Universitat de Bonn— no coneix cap exòtic xuclador de sang.”

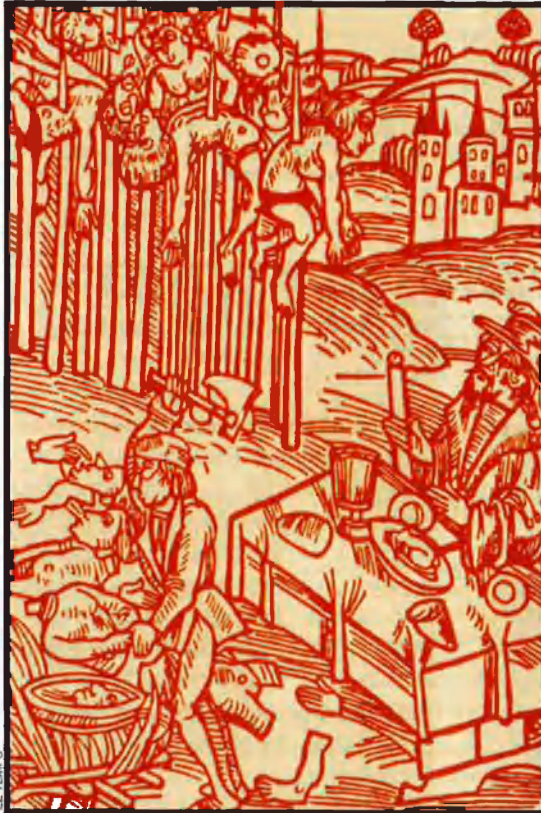
Els vampirs de la gent senzilla eren els morts del poble, és a dir, el “vef” i la “vefna”. Kreuter ha escorcollat nombrosos informes d'etnòlegs que fins ara no havien estat mai tinguts en compte; els més antics dels quals procedeixen de l'any 1382, i un dels més recents és del 1968. A les narracions procedents de Romania, Hongria, Albània, Bulgària o Macedònia els vampirs tenen un paper equivalent al que en altres llocs dugué dones a la foguera: sempre hagueren de fer de boc expiatoris.

Eren l'origen de tot allò que podia anar malament al poble, tant se val si eren malalties rares que s'enduïen els homes com tempestes que feien malbé uns quants sembrats amb una pedregada: un mort vivent sempre en tenia la culpa. La seua resurrecció arrossegava calamitats; qui s'hi acostava massa, moria d'una mort singular i esdevenia ell mateix un bàrbar infatigable que turmentava veïns i familiars.

Els maleïts s'esmunyien perversament dins la vida quotidiana dels humans. Tan bon punt havien eixit de la tomba, es podien transformar, ací i allà anaven adés com a granota, adés com a gallina, com a cavall o ratolí. Els més pèrfids es barrejaven entre la gent transformats en

L'actor Bela Lugosi va protagonitzar *Dràcula* (1931), de Tod Browning, una de les primeres adaptacions cinematogràfiques de la llegenda dels vampirs.

Bram Stoker va prendre el malnom de Dràcula del sanguinari rei de Valàquia Vlad Tepes, conegut per "l'empalador". El gravat (finals del segle XV) mostra el rei de Valàquia esmorçant al costat de les seues víctimes i el seu ajudant esquarterant els cadàvers.

eina o en vas –"la gent se l'enduia a tot arreu, de manera que ell només havia d'esperar que arribara el moment escaient –diu Kreuter–. Potser els llauradors s'endormiscaven en l'endemig estant al camp".

Si l'all, l'aigua beneïta i les creus no aconseguien de mantenir els perills ben lluny, els llogarencs se n'anaven a esbrinar qui era el culpable. Amb afany criminològic escampaven cendra al cementiri per seguir el rastre del vampir mitjançant les seues petjades. O manaven galls negres a cercar-lo: animals detectors d'esperits que eren sensibles a tota mena de vibracions del món dels morts i que, dignes de tota confiança, sempre es gitaven allí on jeien els morts vivents –uns animals que es regien per un sentit més elevat–. "La lluita contra el mal va enfortir força el sentiment de solidaritat al poble", diu Kreuter.

La societat esguardava els seus difunts amb molta desconfiança. A qualsevol persona a qui en vida havia pas-

Premis Literaris de la XIII Nit de Sant Jordi. Perpinyà

30 d'abril de 2002
Capella de Sant Domènec
Perpinyà

Bases:

- Podran presentar-se a aquest premi reportatges inèdits, redactats en llengua catalana i sobre temes que tractin de Catalunya Nord. Els articles periodístics d'altres gèneres o formats (entrevista, etc.) no podran optar al premi EL TEMPS.
- L'extensió de les obres presentades no haurà de ser inferior als 4 fulls sencers, ni superior als 7 fulls i mig, a raó d'uns 1.800 caràcters per full. Els originals hauran de ser presentats per triplicat, amb paper de format A4, escrits per una sola cara. També es podran presentar en suport informàtic (disquet d'1,44 MB), o bé a través de correu electrònic, en format Microsoft Word i respectant igualment les dimensions esmentades.
- Els textos s'hauran de presentar sense cap firma. Les referències que permetin d'identificar l'autor o autora (nom, cognom, adreça i telèfon) hauran d'anar separades, però adjuntes a l'obra, dins d'un sobre tancat que únicament farà esment, en la part exterior, del títol de l'obra. En cas de presentar l'obra en disquet o correu electrònic, les referències sobre l'autor o autora hauran d'anar en un document a part, anomenat "Autor", inclòs en el mateix disquet o en el mateix missatge.
- Les obres hauran d'arribar necessàriament abans del 15 d'abril del 2002 a Pere Codonyan (32, carrer Pierre Semard. 66270 El Soler), o a l'adreça electrònica d'EL TEMPS, eltemps@eltemps.com.
- El jurat del premi estarà format per les següents persones: Eliseu Climent, Miquel Calvet i Miquel Payeras. Secretari del jurat, amb veu però sense vot, Pere Codonyan.
- S'anunciarà l'obra guanyadora durant el sopar anual de la Nit de Sant Jordi, el 30 d'abril de 2002 a Perpinyà, organitzat per Omnium Cultural de Catalunya Nord. L'article premiat serà publicat al setmanari EL TEMPS.

Premi de
periodisme
escrit

EL TEMPS

Dotat amb 410 €

Més informació, tel. 0034 963 535 100

sat alguna cosa d'estrany tenia fusta de vampir. El que queia del munt de fenc o begut topava de nas amb una porta, el que venia al món amb taques o era maletit per la llevadora, el que moria molt jove o molt vell, tots aquests eren sospitosos d'emportar i transmetre calamitats.

Els cadàvers sospitosos causaven als descendents tot de fatigues a l'hora de dur a terme el ritual del sepeli. Perquè no se n'anaren de la tomba, la comitiva fúnebre, per precaució, els tallava els tendons dels talons i dels genolls, carregava el cos amb pedres o tot seguit els subjectava al taüt amb claus. Fins fa un parell de dècades encara se celebraven a Romania funerals en què es posava al finat un gra d'all al cul i se li lligaven els peus amb un torçal. A Dalmàcia es feien fins cada parell d'anys processons de control als cementiris perquè hom es poguera assegurar que el mort sospitós s'havia podrit. Si la seua carn feia encara l'efecte de fresca, se li traspassava el cor amb una estaca de fusta —es creia que ja era hora que arribara a l'altre món i que per fi reposara en pau—.

La creença en vampirs, diu Kreuter, va arrelar tan fortament al sud-est d'Europa perquè l'església ortodoxa no va saber donar cap explicació ni sensual ni sensata de la mort. Els morts vivents haurien estat la resposta a la pregunta existencial tan coneguda de "què ve després de la mort?". "Tot vampir era una prova de l'existència de l'altre món —diu l'historiador—. Tots els altres difunts que no havien tornat al poble com a morts vivents, en algun lloc haurien de reposar, és clar."

Fins ara els científics també han relacionat la creença en vampirs amb malalties exòtiques. Per donar-ne una explicació se serviren tant de la incalculable agressivitat d'un atac de ràbia com d'una estranya forma de porfíria, la malaltia dels trastorns del metabolisme. Els pacients de porfíria són hipersensibles a la llum i formen només un poc de la substància que acolorix de roig la sang, tenen un aspecte cadavèricament pàl·lid i, a més, quan parlen, deixen veure dents rogenques.

"Val a dir, però, que al llarg de tots els segles tan sols se n'han pogut docu-

D'esquerra a dreta, i en el sentit de les agulles del rellotge, diverses adaptacions filmiques de la llegenda dels vampirs: *L'addicció* (1996), amb Lill Taylor; *Nosferatu* (1921), amb Max Schreck; *Entrevista amb el vampir* (1994), amb Tom Cruise; *Dràcula 72* (1972), amb Christopher Lee i *La dansa dels vampirs* (1967), amb Sharon Tate.

mentar 200 casos —diu Kreuter refutant la teoria de la porfíria—; per tant, amb prou feines han pogut donar lloc a un fenomen de masses com aquest." Tampoc no dóna gaire importància a les interpretacions d'alguns psicòlegs: certs estudiosos de l'ànima atribueixen la creença en vampirs a fantasies sexuals d'homes acomplexats que —tot i que controlaven les seues dones fins a l'última gota de sang— no gosaven, tanmateix, apropar-se al seu cos. "Quina bajanada —afirma Kreuter—. En la imagina-

ció de la gent, el vampir, quan visitava una dona, tenia relacions sexuals vigo-roses." I si l'afortunada era la seua dona, des d'aquell moment s'estalviava fins i tot haver de passar una eternitat donant voltes com a espectre —si no és que ella deia a les seues amigues alguna cosa sobre la freda putrefacció del seu esperma—.

Katja Thimm
© *Der Spiegel*

Traducció: Joan Martínez Terrones